

Arvamus Kodanikuühiskonna Sihtkapitali strateegia projekti osas

7. 11. 2013

Täname, et kaasasite meid Kodanikuühiskonna Sihtkapitali strateegia koostamise ning tunnustame KÜSKI ligi kuue aasta jooksul tehtud töö eest. Vaadates uue tegevusperioodi jaoks koostatud strateegia esimest versiooni on rõõm tõdeda, et KÜSK soovib jätkuvalt olla kodanikuühiskonna vajadustele reageeriv, vabaihendustele partnerina lähedal ja teistele rahastajatele suunanäitaja. Et KÜSKI töö oleks tähenduslikum ja mõjusam, palume kaaluda järgmiseid strateegiaprojekti osas tekkinud mõtteid ja ettepanekuid:

1. KÜSKI strateegia võiks astuda ühte sammu riikliku kodanikuühiskonna arengukavaga (KODAR). Viimase koostamisel võetakse kodanikuühiskond ja selle areng terava luubi alla, räägitakse läbi vajadused ja võimalused valdkondlikuks arenguhüppeks ning lepatakse kokku kes ja mida peaks soovitu saavutamiseks tegema. KÜSK ja vabaihenduste tegutsemisviiside toetamine on üheks tööriistaks, mida kodanikuühiskonna edendamisel kasutada saab ja nii on loogiline, et ka Sihtkapitali prioriteetide ja valikute seadmine on riikliku arengukavaga seotud. Uue KODARA koostamine algab 2014.aastal, kehtima hakkab see 2015. aastast. Mõistlik oleks jätta KÜSKI strateegiale aastane üleminekuperiood, et järgmise aasta jooksul strateegiat KODARA aruteludest lähtuvalt täpsustada.
2. KÜSKI strateegia peab olema julgem ja tooma selgemalt välja järgmiste aastate prioriteetid. Näiteks võiksime rääkida läbi millised on vajadused vabaihenduste tegutsemisvõimekuses, millele KÜSK järgmise perioodi jooksul erilist tähelepanu pöörab. Või mis on see, millele peaks vabaihenduste tegevust ja kodanikuaktiivsust soosiva keskkonna kujundamisel keskenduma. Kindlasti on koolitus-, nõustamis-, informatsiooni- jms struktuure analüüsitud ning märgatud tühimikele saaks KÜSK toetusmeetmete või omapoolsete tugitegevustega rohkem rõhku panna. Prioriteetides kokkuleppimine aitaks hiljem nõukogul ja bürool valikuid teha ja lihtsam oleks ka KÜSKI mõju hinnata. Loomulikult ei ole võimalik kõiki arenguid ette näha, kuid teatud tulevikutrende oskame aimata. Sellistel aruteludel on võimalik küsida sihtrühmalt endalt – mis on see, mille jaoks kõige enam toetust vajatakse ning kuidas korraldada rahastamine selliselt, et toetusprogrammid oleksid efektiivsed ja mõjusad.

Teiseks peaks strategiadokumendis olema lahti kirjutatud millistest

arengukavadest, vajaduste hindamistest ja ühiskondliku mõju taotlustest KÜSK tegevuste kavandamisel lähtub ja millised sihid nende alusel seatakse (lk. 2). Muidu jääb lubadus deklaratiivseks ega aita KÜSK-i meeskonna igapäevases töös valikuid langetada.

3. Teeme ettepaneku siduda strateegiline eesmärk "Kodanikuühiskonna ja vabaühenduste areng on toetatud sihtgrupi vajadustest lähtuva arendus- ja tugitegevustega" tugevamalt vabaühenduste tegutsemiseks ja kasvuks ning kodanikualgatuseks soodsa keskkonna loomisega. Arendus ja tugitegevus ei ole eesmärk omaette, vaid arendus- ja tugitegevusi tehakse selleks, et soovitud mõju saavutada. Kui esimene eesmärk keskendub vabaühenduste võimekustele (mille hulka kuuluvad ka seni teise suuna all nimetatud teadlikkus, teadmised ja oskused) ja teine kodanikualgatust soosiva keskkonna loomisele, on kaks strateegilist eesmärki küll loogiliselt seotud, kuid selgelt eristatavad. Järgmisena saaks otsustada tegevussuunad eesmärkideni jõudmiseks. Mõlema eesmärgini jõudmiseks saab korraldada projektikonkurse, viia läbi koolitusi, pakkuda mentorlusprogramme, võimaldada nõustamist või teha muud sobilikku ja tarvilikku.

Tugitegevusi planeerides on KÜSKi esmaseks ülesandeks mõelda milline on lisandväärtus, mida KÜSK andma peaks ja kuidas erineb see teiste (sh. MAKid, EMSL, jt) tugitegevusest ja teistest rahastajatest.

4. Nõustume, et oluline on KÜSKi areng organisatsiooni ja kompetentsikeskusena. Erinevatest kompetentsidest peaks KÜSK keskenduma eelkõige neile, mis aitavad tal kasvada eeskujuliku, innovaatilise ja tuntud rahastajana. Selleks peaks KÜSK tegelema oma vastutavuse ja läbipaistvuse, avatuse ja kaasamisega. KÜSK võiks olla uute kodanikuühiskonna arengut toetavate meetodite ja rahastamismudelite katsetajaks, levitajaks, nende eestkõnelejaks. KÜSK võiks arendada edasi oma mõju hindamist, teha koostööd teiste riikide sarnaste fondidega, koguda ja jagada häid näiteid ja praktikaid. Kindlasti on see kõik ka järgmisel aastatel plaanis, kuid strateegia võiks olulisemad arengusuunad ja valikud välja tuua.
5. Taotlusvoorude korraldamine, mis on nimetatud ühe KÜSKi tegevussuunana, on üks võimalus projektipõhisel rahastamisel. Samamoodi saab võimaldada olulistele algatustele starditoetust, maksta stipendiume, algatada mitmeetapilisi arenguprogramme.

Teeme ettepaneku rääkida juba praeguses, strateegia koostamise etapis läbi erinevad toetus- ja rahastamisvormid, mida KÜSK võiks kombineerida, et toetusprogrammide vastaksid probleemidele ja vajadustele kodanikuühiskonnas kõige efektiivsemal moel.

6. KÜSKi tegevuse edukust saab mõõta eelkõige muutuste kaudu, mida Sihtkapital oma tegevustega loob. Seepärast teeme ettepaneku strateegias loetletud tulemusindikaatorid üle vaadata. Vabaühenduste liikmete arv ja liikmetelt saadud tasud, töölepingulised töötajad, vabatahtlikud või teised üldised sektorit kirjeldavad näitajad ei aita Sihtkapitali tulemuslikkust

hinnata. Eriti kui me ei ole kokku leppinud millist muutust neis indikaatorites tahaksime näha, kuidas need näitajad omavahel suhestuvad või kui me ei saa selgelt eristada KÜSKi rolli selliste muutuste tekkimisel. Olulisem on hinnata vabäuhenduste võimekust kutsuda kaasa ja jõuda oma algatustega rohkemate inimesteni, pakkuda ulatuslikumalt oma teenuseid, lahendada ja leevendada probleeme ühiskonnas või kogukonnas, jms.

Taotlusvoorude spetsiifilised tulemusindikaatorid tuleks määrata igal juhul, mitte *vastavalt vajadusele*.

7. Veel mõtteid EMSLi liikmetelt:

- Vabäuhendusi tuleks kindlasti senisest enam kaasata prioriteetides kokkuleppimisele – kindlasti oleks sellel positiivne mõju KÜSK-i mõju hindamisel, kuid teiselt poolt oleks positiivne mõju ka vabäuhendustele, kelle vastutus selles protsessis kasvaks.
- Rahastuskonkurse planeerides tuleb mõelda erineva suuruse ja võimekusega organisatsioonide vajadustele. Näiteks ka arenguhüppeks on vaja erineva mahuga toetust.
- Üheks põhimõtteks võiks olla see, et KÜSK katab kõik oma nõuete täitmisega seotud kulud (nt tulemuste-mõju hindamine). Muidu võib juhtuda, et KÜSK-i nõudmised ja vabäuhenduste napid ressursid kasvavad üksteisest liiga lahku.
- Üks osa KÜSKi tegevusest võiks olla olemasolevate tugevate organisatsioonide toetamine tegevusraha, mis oleks poliitiliselt sõltumatu.
- Praegu on strateegia projektist täiesti puudu töötajate arengu- ja motivatsiooniteemad meeskonna vaatenurgast. Kuidas saab KÜSK olla atraktiivne tööandja praegustele ja tulevastele töötajatele?